

TABIJN

PROTOCOL MELDCODE
HUISELIJK GEWELD EN
KINDERMISHANDELING

Sinds 1 juli 2013 zijn beroepskrachten verplicht de Meldcode te gebruiken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring. Dit geldt voor alle professionals die met jeugdigen werken, zoals in de (jeugd) gezondheidszorg, het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdzorg, de maatschappelijke ondersteuning en voor politie en justitie.

Gebruik van een Meldcode geeft professionals houvast bij het signaleren en in gang zetten van interventies, opdat het geweld stopt. Professionals worden verplicht om zich zo nodig te scholen in het gebruik van de Meldcode.

Op de Cunera hanteren wij de verplichte meldcode. U leest hieronder het protocol meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling zoals wij die binnen de Cunera hanteren.

Op onze school zijn de volgende personen aandachtsfunctionaris

Wie?	Functie	Werkdagen
Rixte Adrichem	Intern begeleider	Ma en do.
Janny Hollenberg	Intern begeleider	Ma t/m do.

Meldcode Tabijn bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Het bevoegd gezag van Tabijn

Overwegende

- dat Tabijn en de onder haar ressorterende scholen verantwoordelijk zijn voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling.
- dat van de medewerkers die werkzaam zijn bij Tabijn en haar scholen op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen en ouders/verzorgers attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat Tabijn een meldcode wenst vast te stellen zodat de medewerkers die binnen Tabijn werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat Tabijn in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de medewerkers bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- dat onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder medewerker in deze code wordt verstaan: de medewerker die voor Tabijn werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van de scholen van Tabijn zorg, begeleiding, onderwijs, of een andere wijze van ondersteuning biedt;
- dat onder cliënt in deze code wordt verstaan: iedere persoon aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent.

In aanmerking nemende

- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op de jeugdzorg;
- de Wet maatschappelijke ondersteuning
- de Wet op het primair onderwijs

Stelt de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast waarbij het protocol kindermishandeling met het stappenplan kindermishandeling en huiselijk geweld en de website www.kindermishandeling.nl als leidraad voor informatie, kennis en handelingswijze is genomen.

Stappenplan Meldcode Kindermishandeling / huiselijk geweld/ eerge relateerd geweld.

Stap 1

*De leerkracht brengt de signalen in kaart en bespreekt deze met de aandacht functionaris (AF):

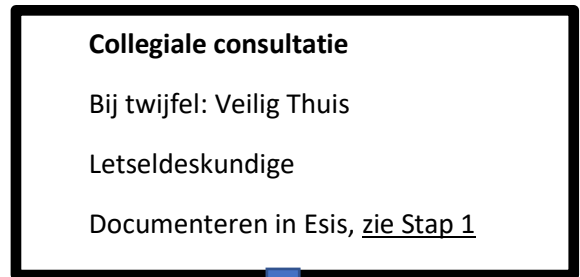
*AF checkt of een risico bestaat op ernstige schade voor kinderen waar school zorg voor draagt. (kindcheck)

*De vermoedens worden alleen met de direct betrokken collega's besproken: duo-collega, AF, directie. Denk aan de privacy!

Stap 2

Contact met Veilig Thuis wordt uitgevoerd door de AF. Zo ook eventueel contact met letseldeskundige via Veilig Thuis. AF draagt zorg voor het documenteren van de zorgsituatie.

Stap 3

AF, voert samen met de leerkracht en een lid van de directie gesprekken met de ouder en documenteert deze gesprekken.

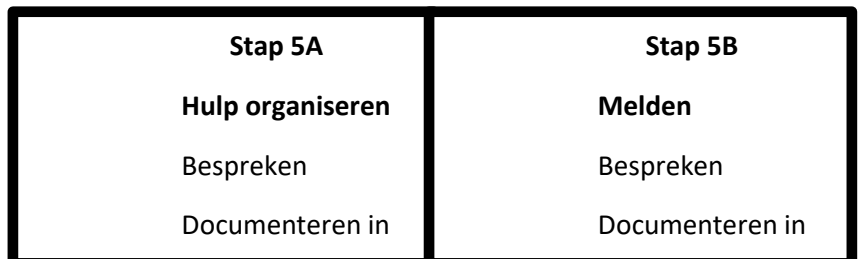
Stap 4

Bij twijfel raadpleegt de AF Veilig Thuis. Bij twijfel neemt de AF altijd contact op met Veilig Thuis. AF bespreekt de bevindingen met alle direct betrokkenen in de school en documenteert Ook deze stap in het systeem.

Stap 5

AF beslist over wel/niet melden. AF doet de melding samen met de Betrokken leerkracht. Aan ouders meedelen dat school een Melding gaat doen bij Veilig Thuis. AF documenteert deze stap.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van de signaleringslijst Huiselijke geweld en Kindermishandeling. (zie bijlage 2)

Hebt u zelf geen contact met de leerlingen, dan kunt u toch signalen vastleggen over de situatie waarin deze kinderen zich mogelijk bevinden, als de toestand van hun ouders/verzorgers daar aanleiding toe geeft.

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een medewerker, meld de signalen dan bij de leidinggevende, conform de interne richtlijnen (CAO Primair Onderwijs). In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolg aantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht. Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde medewerker.

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen bij Veilig Thuis

Besprek de signalen met een deskundige collega. Vraag zo nodig ook advies aan Veilig Thuis. Gebruik hierbij het formulier intern overleg bij signalen kindermishandeling (zie bijlage 3)

Stap 3: Gesprek met de cliënt

Besprek de signalen met de ouder. Hebt u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de ouder, raadpleeg dan een deskundige collega en/of Veilig Thuis

1. leg de ouder het doel uit van het gesprek;
2. beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan;
3. nodig de ouder uit om een reactie hierop te geven;
4. kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van vrouwelijke genitale verminking kunt u daarbij de Verklaring tegen meisjesbesnijdenis (zie bijlage 4) gebruiken.

Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de ouder, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouder door dit gesprek het contact met u zal verbreken.

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de ouder het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Maak bij het inschatten van het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling gebruik van een risicotaxatie instrument LIRIK (Licht Instrument Risicotaxatie Kindermishandeling). (zie bijlage 5)

Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

Hulp organiseren en effecten volgen

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4, dat u de leerling en zijn gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- organiseer dan de noodzakelijke hulp;
- volg de effecten van deze hulp;
- doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

Melden en bespreken met de ouder

Kunt u de leerling niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermen of twijfelt u er aan of u voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- meld uw vermoeden bij Veilig Thuis; Gebruik hierbij het standaard meldingsformulier BJZ/AMK; (zie bijlage 6)
- sluit bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook van anderen afkomstig is);
- overleg bij uw melding met Veilig Thuis wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om de leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

Besprek uw melding vooraf met de leerling (vanaf 12 jaar) en/of met de ouder (als de leerling nog geen 16 jaar oud is).

1. leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is;
2. vraag de leerling en/of ouder uitdrukkelijk om een reactie;
3. in geval van bezwaren van de leerling en/of ouder, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren;
4. is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen;
5. doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Van contacten met de leerling en/of de ouder over de melding kunt u afzien:

- als de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling en /of de ouder daardoor het contact met u zal verbreken.

Verwijsindex

De aandachtsfunctionaris heeft toegang tot de verwijsindex risicojongeren, waarin is geregistreerd dat er een melding is gedaan. De aard van de melding en de eventuele behandeling zijn niet omschreven. De aandachtsfunctionaris kan zien of er een melding is gedaan door een andere instantie of aangeven dat school een melding heeft gedaan.

Veilig Thuis

Ook Veilig Thuis kan contact met school opnemen bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling. De procedure is dan als volgt:

1. Wanneer Veilig Thuis belt, vraag dan als aandachtsfunctionaris om contact op te nemen via de mail. Op die manier heb je een check of het inderdaad om Veilig Thuis gaat. Hierna kan er wel telefonisch contact zijn tussen Veilig Thuis en de aandachtsfunctionaris.
2. De aandachtsfunctionaris informeert eerst bij de leerkracht wat hij/zij ziet aan het kind. Pas daarna zegt de aandachtsfunctionaris dat Veilig Thuis heeft gebeld.
3. Veilig Thuis ontvangt van school een antwoord via de mail. Eén van de aandachtsfunctionarissen formuleert het antwoord. Wij laten ouders ons antwoord voor verzending lezen. Zij kunnen hun eigen visie toevoegen, maar het antwoord van school blijft ongewijzigd

Plan van Aanpak invoering meldcode

Borging Meldcode	wel/ niet van toepassing	Actie gewenst.	Wie?	Wanneer?	Hoe?
Er is een actueel protocol met daarin de meldcode verwerkt, inclusief eerge relateerd geweld.	n.v.t	V	aandachtsfunctionaris	Maart 2018	overleg
Meldcode opstellen/ aanpassen		V	aandachtsfunctionaris	Februari 2018	overleg
Meldcode implementeren		V	aandachtsfunctionaris	Maart 2018	overleg
Directie is op de hoogte van de meldcode en wettelijke verantwoordelijkheden		V	aandachtsfunctionaris	Maart 2018	DIB
Het protocol wordt regelmatig geëvalueerd en op actualiteit en bruikbaarheid.		V	aandachtsfunctionaris	Jaarlijks	
De meldcode sluit aan bij bestaande zorgstructuren en werkprocessen.		V	aandachtsfunctionaris		
Taken aandachtsfunctionaris.					
De rol, taken en verantwoordelijkheden van de AF is bekend bij collega's en directie.		V	aandachtsfunctionaris	maart 2018	Teamvergadering
Het is duidelijk in welke stap de AF in beeld komt.			aandachtsfunctionaris	maart 2018	Teamvergadering
Hoe profileert de AF zich.			aandachtsfunctionaris		
Er is borging en deskundigheidsbevordering van de AF.			aandachtsfunctionaris	jaarlijks	Nascholing
De AF zorgt ervoor dat de meldcode binnen de organisatie op de kaart blijft.			aandachtsfunctionaris	jaarlijks	Teamvergadering
De AF heeft kennis van de sociale kaart.					
De AF ervaart voldoende steun vanuit de directie t.o.v. tijd en ruimte om de taak van AF uit te voeren.					

De AF legt vast wie welke verantwoordelijkheden/ taken draagt bij het gebruik van de meldcode.		V	aandachtsfunctionaris	maart 2018	Protocol
De AF heeft als taak om de directie, bestuur en collega's te motiveren om de meldcode te hanteren.			aandachtsfunctionaris	jaarlijks	
Deskundigheids bevordering en coaching.					
Alle medewerkers zijn deskundig in signaleren.		V	aandachtsfunctionaris		Teamvergadering
Medewerkers worden ondersteund/ geadviseerd bij de stappen van de meldcode.		V	aandachtsfunctionaris		
Basiscompetenties t.a.v. de meldcode van medewerkers en AF komen terug bij werkoverleg en intervisie.		V	aandachtsfunctionaris		Jaarlijks
Regelmatig terugkerende aandacht, scholing, thema's vergaderingen, items huiselijk geweld en kindermishandeling.		V	aandachtsfunctionaris		studiedag agendapunt
De meldcode is opgenomen in het inwerkprogramma van nieuwe medewerkers.		V	directie/ IB-ers		inwerken
Registratie, gegevensuitwisseling en dossiervorming.					
Registratie aantallen start meldcode, hulpverlening en meldingen Veilig Thuis.	nvt		aandachtsfunctionaris	op het moment dat het voorkomt	ESIS
Afspraken over te nemen stappen bij dossiervorming. Wie , wat , waar, hoe lang.	nvt				
Afspraken over gegevensuitwisseling met ketenpartners.		V	aandachtsfunctionaris	maart 2018	in protocol
Privacyregelgeving, beroepsgeheim, meldrecht zijn bekend bij medewerkers.		V	aandachtsfunctionaris	april 2018	Teamvergadering

Veiligheid					
Medewerkers ervaren emotionele steun in geval er sprake is van kindermishandeling/ huiselijk geweld (werkoverleg, intervisie,e.d)	nvt		aandachtsfunctionaris	indien nodig	teamvergdering
Medewerkers ervaren praktische steun in geval er sprake is van kindermishandeling/ huiselijk geweld.	nvt		aandachtsfunctionaris		
Samenwerking					
Ketenpartners + contactpersonen zijn in beeld.		V	aandachtsfunctionaris		in protocol of ESIS
Afspraken over regie met samenwerkingspartners zijn duidelijk	nvt				
Samenwerking met Veilig Thuis.	nvt				
Afstemming met andere samenwerkingspartners bijv. politie.	nvt				
Overige belangrijke informatie voor de organisatie.					scholing up to date door IB netwerk.
Externe Communicatie.					
Cliënten en betrokkenen zijn op de hoogte dat de organisatie volgens de richtlijnen van de meldcode werkt en welke rol en raken de AF heeft		V			indien van toepassing
Samenwerkingspartners zijn op de hoogte dat de organisatie volgens de richtlijnen van de meldcode werkt en welke rol en taken de AF heeft.		V			

Bijlage 1: Balansmodel

Het balansmodel helpt je om je gedachten te ordenen over een kind waarbij je een vermoeden van kindermishandeling hebt. Gebruik dit model voordat je met de aandachtsfunctionaris in gesprek gaat.

1. Wat zijn risicofactoren? Wat zijn beschermende factoren? Kijk vanuit het kind, de ouder/het gezin en de omgeving (inclusief de situatie op school).
2. Probeer een inschatting te maken van de balans tussen draagkracht en draaglast.
3. Wat zou jij als professional in deze situatie voor het kind kunnen betekenen?

Risicofactoren (draaglast)	Beschermde factoren (draagkracht)
Kind	Kind
Ouder/gezin	Ouder/gezin
Omgeving	Omgeving

Bijlage 2: Verhelderingsvragen bij zorg

Onderstaande verhelderingsvragen gebruikt de aandachtsfunctionaris voor collegiale consultatie, gesprek met ouders of advies/melding bij Veilig Thuis. De gegevens worden zo zorgvuldig en objectief mogelijk beschreven.

Naam kind: Jongen/meisje

Leeftijd:

Datum:

1. Welk concreet gedrag laat het kind, de ouder of anderen (omgeving) zien, waardoor jij je zorgen maakt (en/of concrete situatie)?
2. Sinds wanneer doet dit zich voor?
3. Hoe vaak doet het zich voor? Nemen de signalen toe in intensiteit of aantal?
4. In welke situatie(s), op welke momenten?
5. Is er een aanleiding voor dit gedrag (situatie) aan te wijzen?
6. Wat is het gevolg van het gedrag (situatie) voor het kind, de ouder (omgeving)?
7. Wordt de zorg door betrokkenen gedeeld? Zo ja, wat en door wie?
8. Herkennen ouders/betrokkenen het gedrag (situatie)? Herkennen ouders/betrokkenen de zorg?
9. Welke acties zijn al ondernomen? Door wie?
10. Wat gaat goed (concreet)?

Bijlage 3: Registratieformulier signaleren en handelen

Datum:

Zijn er (mogelijke) signalen van kindermishandeling/huiselijk geweld gesignaleerd?

- Ja, door
  - Leerkracht
  - Aandachtsfunctionaris
  - Directeur
- Nee

Is er gebruik gemaakt van de meldcode kindermishandeling/huiselijk geweld?

- Ja
  - Is de signalenlijst gebruikt (navragen)?
    - Ja
    - Nee
  - Is het overleg formulier ingevuld (navragen)?
    - Ja
    - Nee
  - Zijn de zorgen gedocumenteerd?
    - Ja
    - Nee
- Nee

Zijn de zorgen gedeeld met ouders?

- Ja, tijdens
  - Haal- en brengmomenten
  - Een speciaal hiervoor aangevraagd gesprek met ouders/verzorgers
  - Anders, namelijk...
- Nee

Heeft er een overleg omtrent de signalen plaatsgevonden?

- Ja, tussen
  - Leerkracht – aandachtsfunctionaris
  - Leerkracht – directeur
  - Aandachtsfunctionaris – directeur
  - Veilig Thuis
  - Anders, namelijk...

Bij ja, geef hieronder kort en bondig een beschrijving van de situatie en het verloop hiervan:

- Nee

Is er een melding gedaan bij Veilig Thuis?

- Ja
- Nee
- Hulp ingezet, namelijk .....

Bijlage 4 Kindcheck door de aandachtsfunctionaris

- Instructie gebruik Kindcheck

De kindcheck is onderdeel van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Doel van de kindcheck is om meer kinderen in beeld te brengen die ernstig risico lopen mishandeld of verwaarloosd te worden door de situatie waarin hun ouder(s) verkeert of verkeren.

De kindcheck vindt plaats in stap 1 van de meldcode.

De kindcheck geldt voor alle professionals die onder de Wet verplichte meldcode vallen. De kindcheck is gericht op professionals die contacten hebben met volwassen cliënten en niet met hun kinderen en daarom ook niet beschikken over kindsignalen.

De kindcheck is in alle gevallen aan de orde waarin de professional zich, vanwege de ernstige situatie van zijn volwassen cliënt, zorgen maakt over mogelijk aanwezige minderjarige kinderen. De kindcheck geldt als een professional meent dat er, vanwege de toestand van zijn volwassen cliënt, risico's zijn op ernstige schade voor kinderen of een bedreiging van de veiligheid van kinderen die afhankelijk zijn van de zorg van cliënt. Zo geldt de kindcheck bijvoorbeeld in geval van een ernstige (chronische) depressie, zware verslaving, (dreigende) huisuitzetting, geweld tussen huisgenoten, suïcidepoging.

- NB:
- Ook het contact met een adolescent waarbij de professional zich zorgen maakt over eventueel aanwezige broertjes en zusjes in het gezin kan aanleiding zijn voor het uitvoeren van de kindcheck;
- De kindcheck geldt ook voor zwangere vrouwen.

Heb je twijfels over de veiligheid van de kinderen? Dan doorloop je de stappen van de meldcode. Je legt eerst vast door welke signalen bij de ouder je twijfelt over de veiligheid van de kinderen. Daarna volg je de verdere stappen van de meldcode die ervoor zorgen dat er ook verder onderzoek plaatsvindt en dat er, zo nodig, passende hulp komt.

Bijlage 5 Signalen kindermishandeling

Belangrijk: wees zorgvuldig

Het opmerken van de signalen in de lijst hierna hoeft geen grond te zijn voor een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld. Een andere oorzaak is ook mogelijk. Bovendien is deze lijst niet volledig. Ook andere signalen, die niet in deze lijst staan, kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld. Met andere woorden: **wees zorgvuldig**.

Risicofactoren voor kindermishandeling

Ouders

- mishandeling van een eerder kind;
- mishandeling of verwaarlozing in eigen verleden;
- persoonlijkheidsstoornis: impulsiviteit, instabiliteit, agressie, suïcideneiging, moord;
- verslaving: alcohol, drugs, gokken;
- (lichte) verstandelijke handicap;
- ontkenning ernst kindermishandeling;
- verbaal of lichamelijk relationeel geweld;
- vader of moeder is jonger dan 20 jaar; • alleenstaand ouderschap;
- afhoudend jegens gezondheidszorg en hulpverlening (no-show's).

Omgeving

- financiële problemen (armoede);
- werkloosheid, lage opleiding, gebrek aan perspectief;
- weinig steun van familie en omgeving (isolement);
- nieuwe migranten, illegalen.

Kind

- ongewenst of tegenvallend kind;
- huilbaby;
- kind met (meervoudige) handicap;
- kind met ontwikkelings- en gedragsprobleem (ADHD, autisme, ODD);
- prematuur of dysmatuur geboren kind;
- adoptiekind, pleegkind of stiefkind;
- groot gezin van drie of meer kinderen;
- kind dat eerder mishandeld is.

Gezin, interactie tussen ouder en kind

- gebrek aan kennis over opvoeding, vreemde verwachtingen of opvattingen;
- negatieve ouder-kind interactie;
- ongewenste zwangerschap;
- negatief ervaren zwangerschap (medische complicaties, geweld, relatieproblemen);
- stressfactoren in gezin (verhuizing, scheiding).

1 Uit protocol kindermishandeling, oktober 2010.

Beschermende factoren

Ouders

- competentie en draagkracht: ouders kunnen opvoeding qua tijd en energie aan;
- positief zelfbeeld;
- partner ondersteunt en deelt in zorg en opvoeding;
- ouders hebben vervelende jeugdervaringen goed verwerkt;
- ouders kunnen steun putten uit eigen liefdevolle opvoeding;
- ouders zijn in staat steun uit omgeving te vragen en deze goed te gebruiken;
- ouders zijn aanwezig en emotioneel beschikbaar voor het kind;
- ouders zijn flexibel en kunnen omgaan met veranderingen.

Kind

- kind is sociaal vaardig, kan gevoelens goed verwoorden, probleemoplossend vermogen;
- positief zelfbeeld;
- bovengemiddelde intelligentie;
- aantrekkelijk uiterlijk, kind ziet er leuk uit;
- kind heeft goede relatie met andere volwassene(n) naast ouders;
- egoveerkracht, kind kan staande blijven in allerlei sociale situaties, toont veerkracht;
- kind is bereid en in staat te veranderen, kan naar eigen aandeel kijken en nieuwe dingen aanleren.

Gezin en omgeving

- steun uit informeel netwerk: er is ten minste één betrouwbare persoon die het kind kan opvangen • of de ouders praktisch, materieel of emotioneel bijstaan;
- steun uit formeel netwerk: instanties helpen ouder(s) en/of kind (bijvoorbeeld jeugdgezondheidszorg, huisarts, kerk).

Signalen bij kinderen die kunnen wijzen op mishandeling:

Lichamelijke signalen bij kinderen tot 12 jaar

- onverklaarbare blauwe plekken, schaafwonden, kneuzingen, botbreuken;
- krab-, bijt- of brandwonden;
- littekens;
- slechte verzorging in kleding, hygiëne, voeding;
- onvoldoende geneeskundige of tandheeskundige zorg;
- achterstand in ontwikkeling (motoriek, spraak, taal, emotioneel, cognitief);
- psychosomatische klachten (buikpijn, hoofdpijn, misselijk, etc.);
- vermoeidheid, lusteloosheid;
- genitale of anale verwondingen;
- jeuk of infectie bij vagina of anus;
- opvallend vermageren of dikker worden;
- recidiverende urineweginfecties of problemen bij het plassen;
- niet zindelijk (vanaf 4 jaar); let op: bij een verstandelijke beperking kan de zindelijkheidsleeftijd afwijken;
- afwijkende groei- of gewichtscurve;
- kind gedijt niet goed;
- kind komt steeds bij andere artsen of ziekenhuizen;
- houterige manier van bewegen (benen, bekken 'op slot');
- pijn bij lopen of zitten;
- seksueel overdraagbare aandoening;
- slaapproblemen;
- voeding- of eetproblemen.

Extra voor kinderen tot 4 jaar

- lichaam stijf houden bij optillen.

Extra voor kinderen van 12 tot 19 jaar

- zwangerschap;
- abortus;
- vertraagd intreden puberteit;
- boulimia.

Emoties en gedrag bij kinderen tot 12 jaar

- extreem zenuwachtig, gespannen, angstig of boos;
- teruggetrokken gedrag;
- in zichzelf gekeerd, depressief;
- passief, meegaand, apathisch, lusteloos;
- kind is bang voor de ouder;
- plotselinge verandering in gedrag;
- veel aandacht vragen op een vreemde manier;
- niet bij de leeftijd passende kennis, gedrag of omgang met seksualiteit;
- vastklampen of veel afstand houden;
- angst of schrikreacties bij onverwacht lichamelijk contact;
- zelfverwondend gedrag;
- overijverig;
- jong of ouwelijk gedrag;
- stelen, brandstichting, vandalisme;
- altijd waakzaam;
- (angst voor) zwangerschap;
- extreem verantwoordelijkheidsgevoel;
- niet spelen met andere kinderen (vanaf 3 jaar);
- afwijkend spel (ongebruikelijke thema's die kunnen wijzen op kindermishandeling);
- snel straf verwachten;
- gebruik van alcohol of drugs;
- agressieve reacties naar andere kinderen;
- geen interesse in speelgoed of spel.

Extra voor kinderen tot 4 jaar

- angstig bij het verschonen;
- driftbuien;
- vertraagde spraak-taalontwikkeling.

Extra bij kinderen van 12 tot 19 jaar

- suïcidaal gedrag;
- anorexia;
- boulimia;
- weglopen van huis;
- crimineel gedrag;
- verslaafd aan alcohol of drugs;
- promiscuïteit of prostitutie;
- relationeel geweld;
- hoog schoolverzuim.

Signalen bij het gezin

- onveilige behuizing;
- onhygiënische leefruimte;
- sociaal geïsoleerd;
- gesloten gezin dat hulp vermijdt;
- kind gedraagt zich anders als de ouders in de buurt zijn;
- gezin verhuist vaak;
- gezin wisselt vaak van huisarts, specialist of ziekenhuis;
- relatieproblemen van ouders;
- lichamelijk of geestelijk straffen is normaal in het gezin;
- gezin kampt met diverse problemen;
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin;
- sociaal-economische problemen: werkloosheid, uitkering,
- migratie;
- veel ziekte in het gezin;
- geweld tussen gezinsleden;
- andere kinderen zijn uit huis geplaatst;
- gezin maakt onverzorgde, verwaarloosde indruk.

Signalen van ouder(s)

- ouder schreeuwt naar het kind of scheldt het kind uit;
- ouder troost het kind niet bij huilen;
- ouder reageert niet of nauwelijks op het kind;
- ouder komt afspraken niet na;
- ouder heeft irreële verwachtingen van het kind;
- ouder heeft zelf ervaring met geweld in het verleden;
- ouder staat er alleen voor en heeft weinig steun uit de omgeving;
- ouder weigert benodigde medische of geestelijke hulp voor kind;
- ouder heeft psychiatrische of psychische problemen;
- ouder gedraagt zichzelf nog als kind;
- ouder heeft cognitieve beperkingen;
- ouder vertoont negatief en dwingend gedrag;
- ouder is voor een ander kind uit de ouderlijke macht ontzet;
- ouder belast kind met volwassen zorgen of problemen;
- ouder heeft andere kinderen mishandeld, verwaarloosd of misbruikt.

Signalen van zwangere vrouwen

- alcohol- of drugsgebruik;
- roken;
- zich afzijdig houden van of vertrek bij prenatale zorg;
- geen vaste verblijfplaats;
- frequent verhuizen (meer dan twee adressen in een jaar);
- ongezonde leefomgeving;
- maakt onverzorgde, verwaarloosde indruk;
- geïsoleerd leven;
- geen sociaal netwerk;
- psychische of psychiatrische problemen (in heden of verleden);
- verstandelijke of cognitieve beperking;
- een verwarde indruk maken;
- onvoorbereid op bevalling of de komst van een kind;
- verbergen van de zwangerschap;
- het kind niet willen;
- onrealistische verwachting van het ongeboren kind;
- snelle opeenvolging van zwangerschappen;
- een vorig kind is mishandeld, verwaarloosd of misbruikt;
- ouder is voor een vorig kind uit de ouderlijke macht ontzegd of vorig kind is uit huis geplaatst;
- vrouw wordt zelf mishandeld of heeft dit meegemaakt;
- seksueel overdraagbare aandoeningen (soa's);
- prostitutie;
- criminaliteit;
- ongecontroleerd medicatiegebruik.

Signalen bij kinderopvang

- kind wordt regelmatig te laat opgehaald of gebracht;
- geen of weinig belangstelling van de ouders voor belevenissen of ontwikkeling van het kind;
- afwijkend gedrag van het kind bij het halen en brengen door ouders;
- kind wil zich niet uitkleden voor het slapen;
- kind wil niet verschoond worden;
- knijpen, bijten, haren trekken bij andere kinderen;
- kind wordt onverzorgd gebracht (heel volle luier, ongewassen, hongerig);
- kind wordt onverwacht uitgeschreven zonder afscheid.

Signalen op school

- leerproblemen;
- taal- of spraakproblemen;
- plotselinge drastische terugval in schoolprestaties;
- faalangst;
- hoge frequentie schoolverzuim;
- altijd heel vroeg op school zijn en na schooltijd op school(plein) blijven;
- regelmatig te laat op school komen;
- geheugen- of concentratieproblemen;
- geen of weinig belangstelling van de ouders voor (de schoolprestaties van) het kind;
- angstig bij het omkleden (bij gym of zwemmen);
- afwijkend gedrag wanneer de ouders het kind van school halen;

- kind wordt onverwacht uitgeschreven zonder afscheid;
- onverzorgd naar school;
- zonder ontbijt en/of zonder lunchpakket naar school;
- ouders nemen schooladviezen niet over;
- te hoge druk op schoolprestatie.

Eigen deskundigheid staat voorop

Tot slot een advies.

De lijstjes met signalen wijzen u de weg bij het in kaart brengen ervan. Ze zijn **niet meer en niet minder dan een hulpmiddel**. Om goed te kunnen handelen, is het belangrijk dat u altijd uitgaat van uw eigen deskundigheid. Als beroepskracht heeft u kennis van de ontwikkeling van kinderen en bent u bij uitstek degene die afwijkend gedrag kan signaleren. Vertrouw op uw kennis, ervaring en intuïtie en neem uw gevoel over de situatie serieus. Maak concreet waar u zich feitelijk zorgen over maakt (inclusief de vraag of er misschien sprake is van seksueel misbruik) en deel uw zorgen over een kind of gezin met een deskundige collega of aandachtsfunctionaris.